

in pi
sid 64

CELI M. Sen
1963

A P S K A T S

Wolfgang P. Schmid, Studien zum baltischen und
indogermanischen Verbum. Otto Harrassowitz,
Wiesbaden 1963. 123 lpp.

[Petit']
↓

No pazīstamā vācu lingista un žurnāla Indogerma-
nische Forschungen redaktora Volfganga P. Šmita
(Schmid) jaunākajiem darbiem arī plašāku latviešu
aprindu interesi var saistīt viņa pētījums, kas ir
bijis latv. tautasdziesmās apdziedātais Ūsiņš (Zum
lettischen Götternamen Ūsiņš, Beiträge zur Namen-
forsch., Jg. 14, 1963, 130skk.). V.P.Šmits spriež,
ka šādā vārdā (ģermāņu, baltu un slavu val. pirm-
forma būs bijusi *énk^uo-/*n^uk^uo-) saukts senais aug-
lības dievs – pavasars, dzīvības un svētības nesējs.

Citos darbos pievēršamies ide. val. verbu pētīša-
nai, V.P.Šmits nesen publicēja plašāku rakstu (Bal-
tische Beiträge, IF 68, 1, 47skk.), starp citu ana-
lizēdams dažādas latv. verbu formas. Īpaši sīki bal-
tu verbu problēmas aplūkotas viņa nupat izdotajā ha-
bilitācijas darbā (titulu skat. augstāk), kas ir da-
ļa no viņa plašākiem pētījumiem par baltu val. stā-
vokli citu ide. val. starpā. Autors īpaši akcentē
nevien pašu baltu val., bet arī to dialektu materi-
ālu lielo vērtību salīdzināmā valodniecībā.

V.P.Šmita pētījumos plaši izmantots stipri se-
natnīgais prūšu val. materiāls, piem., analizējot
Ābela Villa Enchīridiju kā šīs valodas avotu, ap-

Petit]
↓

lūkojot prūšu ā-verbu prezenta fleksiju, galotnes -a/-ai/-u, ~~prūšu~~ verbus ar -īt utt. Teicami pazīdams arī veclatv. rēkstus, V.P.Šmits īpaši pamatīgi izmantojis Elģera manuskriptu publicējumu (Lundā 1961), salīdzinājumam ņemams arī 1672.g. iespiestos evaņģelijus. Jāpasvītrā, ka pēdējie daudz vietās ievērojami atšķiras no Elģera autentiskā manuskripta, būdami citu personu pārkorrigēti - acīmredzot, lai pieskanotos kādai citai, jaunākai latv. val. pakāpei. Pētniekiem jāņem vērā, ka minētajos Elģera manuskriptos (kā to rāda analīze) autors iestrādājis dažādus stipri vecākus tekstus, kas būs radušies vēl 16. gs. Arī šinī virzienā V.P.Šmitam ir rinda interesantu konstatējumu, piem., par dažu vēl daļēji atematisku verbu konjugāciju, par optātīva formām imperātīva nozīmē utj.

[----- = spārrat]

Pierādot, ka Eiropas ide. val. bijusi verbu paradeigma io/ēi, autoram iespējams spriest, ka reiz tiešām pastāvējusi ciešāka vienība ģermāņu, baltu, slavu, latīņu un ķeltu val. starpā. Šai senajai Eiropas ide. grupai, konstatēdams tās kādreizējo ekzistenci pēc vecajiem upju vārdiem, H.Krāe (Krahe) jau agrāk devis "veceiropiešu" vārdu. V.P.Šmits savā darbā pasvītrā, ka daži ide. val. fakti, nevarēdami būt sens ide. mantojums, ir tieši šinī viceiropiešu val. grupā radušies jauninājumi, pretstatā kuriem dažās "neveceiropiešu" valodās ir notikuši citādi pārveidojumi. Jaunākai par šo seno viceiropiešu val. tuvību jābūt kādreizējai ģermāņu un

[Petit]



latīņu val. kopībai un arī baltu un slavu val. īpatnējai saskaņai daudz faktos. Nozīmīgi arī V.P. Šmita konstatējumi par dažādiem jauninājumiem lietuv. un latv. konjugācijā - pretstatā prūšu vairāk archaiskām formām.

^{Ar} analizēto faktu daudzumu, salīdzināmā materiāla daudzpusību un daudziem jauniem konstatējumiem V.P. Šmita darbs ierindojas izcilāko baltu val. verbu izpētījumu starpā, blakus Endzelīna, Stanga, Frenkeļa, ^bOtremska u.c. darbiem.

Kārlis Draviņš